

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE**

FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ

OBOR PROVOZ A EKONOMIKA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Téma: Ekonomika pěstování vybraných komodit

Vypracoval: Ondřej Jakovec

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Ludmila Gallová

Praha 2009

©

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Ekonomika pěstování vybraných komodit“ vypracoval samostatně za použití odborné literatury, materiálů a odborných konzultací s paní Ing. Ludmilou Gallovou.

V Praze dne 27.4.2009

.....

Ondřej Jakovec

Poděkování

Tímto děkuji všem, kdo mi pomáhali, ochotně mi věnovali svůj čas, zkušenosti a cenné rady, které vedly k úspěšnému vypracování bakalářské práce.

Ekonomika pěstování vybraných komodit

**Economics of the growth of selected
commodities**

Souhrn

Bakalářská práce je zaměřena na vztahy a vazby v zemědělském odvětví, výrobu obilovin, olejnin a ekonomiku pěstování zemědělských komodit. Praktická část studie je věnována třídění a komparaci dat, která jsou každoročně sbírána na území celé České republiky v rámci systému FADN CZ (Farm Accountancy Data Network ČR) a zpracovávána Výzkumným ústavem zemědělské ekonomiky. Práce srovnává výstupy z jednoduchého účetnictví a daňové evidence zemědělských podniků na Kladensku s celorepublikovými průměry v letech 2002 až 2005. Srovnáním zjištěné odchylky jsou podrobeny analýze příčin jejich vzniku.

Summary

This Bachelor Thesis describes relationships and links in the Agriculture sector, production of cereals, oilseeds and Economics of the growth of selected commodities. The practical part of this study is dedicated to the sorting and comparison of data, which is collected on an annual basis by the system FADN CZ (Farm Accountancy Data Network ČR) and processed by the Institute of Agricultural Economics and Information. The Thesis compares the output of farm business using single bookkeeping entries from Kladno's region with the output of the whole Republic's averages between the years 2002 – 2005. Variations recognized by this comparison are analysed in order to discover the cause of these differences.

Obsah:

1. Úvod.....	- 4 -
2. Cíl a metodika práce.....	- 4 -
3. Literární rešerše	- 6 -
3.1 Zemědělská výroba.....	- 6 -
3.1.1 Charakteristika odvětví a jeho členění	- 6 -
3.1.2 Výrobní vertikály	- 7 -
3.1.3 Základní ekonomické vazby v odvětví	- 10 -
3.2 Ekonomika výroby a zpracování výrobků rostlinné výroby	- 20 -
3.2.1 Obiloviny	- 20 -
3.2.2 Olejiny.....	- 23 -
4. Vlastní rozbor	- 26 -
4.1 Srovnání za rok 2002.....	- 26 -
4.2 Srovnání za rok 2003.....	- 27 -
4.3 Srovnání za rok 2004.....	- 29 -
4.4 Srovnání za rok 2005.....	- 31 -
5. Závěr	- 33 -
6. Seznam literatury	- 34 -
7. Přílohy	- 35 -

1. Úvod

Sledování ekonomiky pěstování komodit má pro každý podnik zásadní funkci. Analýza výnosnosti pomáhá podniku optimálně vynaložit prostředky, tak aby uspěl v konkurenčním boji.

2. Cíl a metodika práce

2.1 Cíl

Hlavní cíl:

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza ekonomiky pěstování vybraných komodit ve vybraném regionu ČR a komparace s celorepublikovým průměrem.

V průběhu práce budou vysvětleny vztahy a vazby v zemědělském odvětví a blíže charakterizovány vybrané komodity.

Údaje o podnicích budou srovnány v oblastech: nákladovost výroby, velikost tržeb a ziskovost, během rozhodného období.

Metodika práce

Z podniků, které autor šetří pro FADN, udělal výběrový soubor deseti podniků, které se velikostí obrátu a plochy co nejvíce přibližuje průměru ČR. V rámci celé rostlinné výroby autor vybral tři nejdůležitější rostliny, na jejichž pěstování zjišťoval

v časové řadě náklady na produkci, tržbu a zisk. Tyto údaje porovnávají s průměrem České republiky.

Časovou řadu byla určena podle homogenity sledovaných dat.

3. Literární rešerše

3.1 Zemědělská výroba

Zemědělská výroba je i s navazující výrobou potravinářskou jedním z tradičních odvětví národního hospodářství. Podíl zemědělství (spolu s lesnictvím) na hrubé přidané hodnotě v národním hospodářství se přibližuje průměru zemí bývalé evropské patnáctky. České zemědělství má za sebou dlouhou tradici, během níž si v zahraničí vydobylo v mnoha ohledech statut silného a soběstačného sektoru. V oblasti agrárního exportu se dlouhodobě uplatňují tyto komodity - mléko, živá zvířata, obiloviny, cukr a slad.

Zemědělství podnikatelé dnes v ČR hospodaří na přibližně 4 264 tis. ha zemědělské půdy, která tak tvoří přibližně polovinu (54 %) celkové rozlohy státu. Na jednoho obyvatele republiky připadá 0,42 ha zemědělské půdy, z toho 0,30 ha půdy orné, což je přibližně evropský průměr. Více než třetinu půdního fondu ČR tvoří lesní pozemky. Od roku 1995 ubylo 15 tis. ha zemědělské půdy, oproti tomu výměra lesní půdy vzrostla o 16 tis. ha. (Peterová, 2000)

Z dlouhodobého hlediska lze vysledovat trend, že výměra orné půdy v posledních deseti letech trvale klesá, zatímco se výměra pozemků evidovaných jako trvalé travní porosty naopak o 71 tis. ha zvýšila. Na oblasti méně příznivé pro hospodaření, známých též jako LFA oblasti, připadá polovina zemědělského půdního fondu. Pro LFA je typická podpora zakládání a udržování luk a pastvin podporuje.

3.1.1 Charakteristika odvětví a jeho členění

Pojem odvětví je spojen s výrazem určitého stupně dělby práce v národním

hospodářství, přičemž řada odvětví má na zemědělství úzkou vazbu. Jednotlivá odvětví totiž ve vzájemném vztahu vystupují jako dodavatelé a odběratelé jeho vstupů a výstupů, přičemž tato souvztažnost není realizována pouze na území ČR ale i se zahraničním trhem. Tyto vazby je nutné a nezbytné poznat a kvantifikovat nejen v jejich hmotných tocích (množství hnojiv a chemických ochranných prostředků dodaných do zemědělství), ale i ve finančním vyjádření jako celku, tj. Kč vydaných odvětvím za hnojiva resp. chemikálie.

Pro rozbor vývoje nákladovosti v odvětví je nezbytné evidovat a hodnotit též jednotkové ceny hlavních druhů vstupů, posuzovat jejich efekty v naturálním okruhu i finančně. V situaci, kdy ceny vstupů rostou rychleji, než se zvyšuje jejich účinnost, dochází ke zhoršení možností podnikat nejen v zemědělství, ale i v celém komplexu výroby potravin. Tato situace je obecně definována jako „rozevírání cenových nůžek“.

V mikrosféře rozdělujeme zemědělskou výrobu na dvě základní odvětví a to živočišnou a rostlinnou výrobu (RV). Obě skupiny se pak dále dělí do mnoha podskupin. Tato práce se zabývá zpracováním komodit z RV, tudíž další řádky se budou výlučně věnovat tomuto odvětví. (Peterová, 2000)

RV dělíme podle: skupin plodin (obiloviny, olejniny, okopaniny)
směru užití produkce (pšenice potravinářská, krmná)
jednotlivých plodin (ječmen jarní, brambory konzumní)

Úkolem odvětví vyrábějícího potraviny je vytvořit soustavu hospodaření, která zabezpečí přiměřenou potravinovou jistotu a bude uspokojovat poptávku po potravinách.

3.1.2 Výrobní vertikály

Výrobní vertikálu definujeme jako cestu produktu od jeho vývoje, výzkumu, biologického a technického řešení, přes hromadnou zemědělskou výrobu,

jeho zpracování ve finální výrobek včetně jeho prodeje spotřebiteli. (Peterová, 2000)

Nejde tedy o organizační, ale technologické propojení. Účelem vytváření vertikál je logické propojení nejrůznějších organizačních forem hospodářských subjektů navzájem ve směru horizontálním (dvou zemědělských podniků) i vertikálním (zemědělský podnik, zpracovatelský podnik, obchod) a to uvnitř odvětví, mezi odvětvím a jeho dodavateli a odběrateli, obchodem včetně zahraničního s cílem plynulého průchodu produktu celým tokem a kvalitního uspokojení poptávky se všemi atributy, které k tomuto termínu patří.

Rozsah této poptávky je funkcí příjmů obyvatelstva a jejich rozdělení na části, z nichž jedna obsahuje výdaje za potraviny. Agregát je součinem množství v nejrůznější struktuře, ale v zásadě konečně omezeným fyziologickými možnostmi konzumace a úrovně spotřebitelských cen jednotlivých výrobků.

Specifika zemědělského odvětví (Peterová, 2000):

1. Základním specifikem zemědělského odvětví je, že výroba je závislá na půdě a že rostlinná výroba má plošný charakter. Odvětví tím ztrácí část výhod plynoucích z koncentrace výroby na jednom místě. Nehledě na skutečnost, že přílišná koncentrace odvětví v podniku může narušit fungování například z hlediska nároků na rotaci osevního postupu a projevit se poklesem výnosů. Základním dopadem do ekonomiky jsou hlavně zvýšené náklady na technologickou přepravu.
2. Dalším specifikem je skutečnost, že rozdílná kvalita půdy je příčinou její rozdílné úrodnosti a z ní plyne rozdílná konkurenceschopnost na trhu.
3. Reprodukční proces má biologický charakter, probíhající ve víceméně neměnných cyklech, z čehož plyne oslabená schopnost se plynule přizpůsobovat podmínkám trhu. Toto specifikum limituje úspěšnost hospodářského výsledku i přes technologicky zvládnutou výrobu.
4. Výrobní cykly mají spíše dlouhodobý charakter, který nelze libovolně ani měnit ani přerušovat, čímž vznikají vysoké požadavky na vázanost kapitálu

v odvětví po celou dobu výrobního cyklu. Jeho výnosnost s rostoucí délkou cyklu většinou klesá a u ekonomicky slabých podniků je spojena s rostoucím podílem cizího kapitálu zapojeného do výrobního procesu, jehož náklady pořízení zpravidla převyšují jeho výnosnost v zemědělství obecně i u většiny odvětví.

5. Zemědělská výroba má sezónní charakter což přináší jednak kolísání cen a jednak nerovnoměrné požadavky na potřebu oběžného kapitálu a pracovní síly. Snaha vyrovnat se s touto situací je většinou spojena s růstem mezních nákladů na práci a poklesem její produktivity či kvality (práce či finálních výrobků v důsledku nekvalifikovanosti pracovníků).
6. Klimatické podmínky nahodile ovlivňují výsledek i kvalitu zemědělské výroby. Výkyvům v této oblasti se lze vyhnout například pojištěním úrody či tvorbou pojistných zásob.
7. Zemědělský podnik je víceodvětvový, tj. zasahuje do několika vertikál. Zejména v případech, kdy jedna komodita může být surovinou pro více článků vertikály, může nevhodné konkurenční prostředí nebo nestandardní výsledek výroby vyvolat i dlouhotrvající poruchy na trhu potravin.
8. Výrobní toky zemědělských vertikál jsou tvořeny velkým počtem prvků, jejichž komplexní řízení a soulad s poptávkou je náročnou činností, což klade vysoké nároky na účastníky trhu. ČR má v tomto směru ještě řadu rezerv a vynaložené prostředky se často míjejí účinkem.
9. Existuje bezprostřední závislost na oblasti spotřeby. I když je velmi odlišná pro jednotlivé výrobky resp. jejich skupiny (srovnej spotřebu chleba a alkoholu), reaguje spotřeba okamžitě a často i velmi pružně na nejrůznější, často i předem těžko předvídatelné podněty. Uspokojování těchto potřeb poptávky je opět většinou spojeno s dodatečnými vícenáklady. Jejich dlouhodobější neuspokojování je zdrojem sociálního neklidu, který může mít za následek vynucené a často i nesystémové zásahy do tržního mechanismu v oblasti cen, mezd, zahraničního obchodu ap.

3.1.3 Základní ekonomické vazby v odvětví

Ekonomické vazby výroby komodit rostlinného původu

Výroba většiny komodit rostlinného původu je úzce spojena s využitím půdy. Na půdu lze nahlížet ze dvou specifických pohledů (Valder, Vodičková, Ryska, 1999):

Půda jako základní výrobní faktor RV má oproti ostatním výrobním faktorům svá specifika, která se promítají do efektivnosti výrobního procesu, který na ní probíhá. Patří k nim především to že:

- je nerozmnožitelná
- výroba na ní má plošný charakter
- její produktivita je dána z velké části její přirozenou úrodností, která je výsledkem dlouhodobých půdotvorných procesů. Základem hospodaření na půdě by mělo být udržení, resp. zlepšování tohoto stavu s cílem vytvořit podmínky pro stabilizaci výnosů plodin vhodně rajonovaných.
- nákladová položka spojená s jejím vlastnictvím, resp. užíváním nemá charakter odpisu, ale daně z nemovitosti, případně doplněné o smluvní nájemné.

Kvalitní charakteristika toku naturálií a peněz v odvětví rostlinné výroby by měla být sledována systémem, který je postaven na evidenci dle parcelních čísel pozemků či jejich skupin a dle plodin, jež jsou na nich pěstovány. U speciálních výrobků může být vhodná i hlubší evidence podle odrůd nebo užitkového směru produkce.

Ekonomické výsledky produkce RV jsou výslednicí čtyř vzájemně úzce provázených charakteristik, k nimž patří (Peterová, 2000):

- naturální výnos z jednotky plochy
- kvalitativní parametry tohoto výnosu ve vztahu k deklarovaným a požadovaným parametrům kvality
- náklady spojené s dosažením této produkce
- podíl realizované produkce z produkce celkem
- realizační ceny prodané produkce

Faktory ovlivňující obecně vyšší naturálního výnosu v RV

Výnos v RV je obvykle měřen v tunách na hektar sklizňové plochy, čímž je myšlena část produkce známou jako hlavní výrobek – jedná se o hodnocení výnosu té části rostliny, pro níž je pěstována. Do hrubé produkce odvětví vedle hlavního výrobku zahrnujeme i výrobek vedlejší, čímž je myšlena například u zrnin sláma, u cukrovky chrást apod..

Výnos je vlastnost druhová. U našich kulturních plodin se v současné době pohybují výnosy zemědělské praxe od 0,1 až do cca 60 tun na ha. Na rozvoj výkonnosti druhu má vliv úroveň a cíle šlechtitelské práce a její výsledky promítnuté do genetického potenciálu dané plodiny. Proto je pro ekonomické výsledky důležité sledování odrudové skladby v rámci druhu. Odrůda může ovlivnit jak velikost naturálního výnosu tak i kvalitu produkce a tím její hospodářské využití (odrůdy stolních brambor oproti odrudám brambor průmyslových, lišících se především obsahem škrobu). U řady plodin je prokázána negativní korelace mezi velikostí naturálního výnosu a jeho kvalitou (krmné pšenice mají za normálních okolností výnos zpravidla vyšší než potravinářské). (Peterová, 2000)

Rostlina může svůj genetický potenciál zdárně rozvíjet pouze v prostředí pro ni příhodném. Proto je výrazným faktorem tvorby výnosu i rajonizace druhu a odrůdy.

Správná rajonizace je výchozím bodem pro zabezpečení ekonomicky efektivního pěstování. Měla by umožnit optimální využívání přírodních zdrojů. Pravděpodobně povede ke zvýšené diferenciaci v lokalizaci druhů do jednotlivých výrobních typů. Rajonizací lze řešit (Křen, 1995):

1. Využití produkčních možností daného krajinného prostoru.
2. Značné meziročníkové kolísání v plochách a množství produkce.
3. Omezení pěstování v méně příznivých podmínkách, kde ještě bude pěstování za určité situace na trhu ekonomicky výhodné, ale bilance živin a spotřeby energie bude záporná (tj. daný způsob hospodaření nebude trvale udržitelný).
4. Stabilizaci cen zemědělských produktů.

5. Vytvoření rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou, omezení rizika nadprodukce.

Rajonizace souvisí s požadavky rostlin na délku vegetační doby, sumy a rozložení teplot a srážek během vegetace, požadavky na ostatní půdní a klimatické podmínky (náchyllost na jarní mrazíky). Dlouhodobé zkušenosti pěstitelů některých druhů vyústily ve vytvoření tzv. **typických oblastí**, kde je daný druh pěstován s menším rizikem a zpravidla lepšími výnosy než jinde.

Znalost a dodržování pěstitelské technologie včetně sklizně je v našich podmínkách spolu s nevhodnou rajonizací jedním z hlavních důvodů nízkého využití genofondu kulturních rostlin. U řady plodin je poměr výnosů praxe k výnosům deklarovaným a dosaženým ve státních odrůdových zkouškách menší než 50 %, zatím co v pěstitelsky vyspělých státech dosahuje běžně poměru 60 až 75 %. Chceme-li postihnout dopad tohoto faktoru do ekonomiky odvětví a alespoň částečně určit odpovědnost za výsledek v oblasti naturální i ekonomické, musíme mít informace o tom kam, kdy a po čem bylo zaseto, co bylo zaseto, jak probíhal růst a vývin rostlin, jaké zásahy, kdy a čím byly prováděny v době vegetace, jaký byl stav porostu před sklizní a co bylo sklizeno. Každá z operací totiž svoji dobou provedení a materiální podstatou použitého vstupu formuje naturální výnos a jeho kvalitu (v hodnotovém okruhu tedy tržbu) a cena zásahu je součástí nákladů. Evidence na této úrovni nemusí sloužit jen hodnocení minulosti, ale poskytuje významnou datovou základnu pro tvorbu produkčních funkcí. (Peterová, 2000)

Faktory ovlivňující kvalitativní parametry produkce

Pojem kvality zahrnuje v současné době velmi širokou problematiku, charakterizovanou řadou ukazatelů od nutriční hodnoty počínaje a konče požadavky na balení, skladování, značení a údržnost zboží. Její součástí jsou i požadavky na zboží ve vztahu k jeho specifickým vlastnostem, pro něž bylo produkováno.

Kvalitativní parametry každého produktu jsou deklarovány v normách bud'

závazných nebo doporučených a trhem. Údaje obsažené v normě mají být jednoznačně zjištěitelné (normy systémů zkoušení), měřitelné a kontrolovatelné. Mají být doplněny mechanismem srážek a přírážek pro případy odchylek od uvedeného standardu. I v procesu výroby potravin je potřeba počítat s tím, že se budou postupně prosazovat systémy řízení kvality spočívající nejen v deklaraci kvality finálního výrobku, ale v požadavku na producenta deklarovat celý výrobní postup a tím garantovat zároveň i jakost finálního výrobku (biopotravina). (Peterová, 2000)

Kvalita potravin se stává v posledních letech velice žhavým tématem. Spotřebitelé se stále více zajímají o původ a kvalitu zboží, které kupují. Evropská politika kvality, zabývající se propagací výroby kvalitních produktů a hlavně podporou rozvoje zemědělství, zavedla systém chráněných označení. Mezi ně patří: zeměpisná označení (ZO), označení původu (OP) a zaručená tradiční specialita (ZTS). (Konference k politice kvality zemědělských produktů a potravin, 2009)

Hrubá produkce se podle dalšího užití rozděluje P e t e r o v á (Peterová, 2000) na produkci tržní, která opouští podnik a na meziprodukt, který je v rámci podniku použit jako výrobní spotřeba. Od pojmu tržní produkce je třeba zásadně odlišovat termín tržby, což je součin tržní produkce v naturálních jednotkách a dosažené realizační ceny. Vztah mezi hrubou a tržní produkcí v naturálních jednotkách nebo smluvených peněžních jednotkách nazýváme tržnost odvětví a vyjadřujeme ji zpravidla v %.

Faktory ovlivňující výši realizační ceny produkce

Cena výrobku je stanovena vždy za určitých podmínek, k nimž obecně patří identifikace zboží, jeho název, měrná jednotka, kvalita, dodané množství a dodací podmínky, které stanovují balení, dopravní paritu, množstevní srážky a přírážky ap. Mohou do ní vstupovat pouze ekonomicky oprávněné náklady pořízení, zpracování, oběhu, daň, clo a přiměřený zisk.

Dosažená realizační cena výrobků odráží především situaci na domácím trhu. Její vývoj významně ovlivňuje velikost zásob a předpokládaná výše budoucí úrody.

Má stále kolísavý vývoj v čase a významné rozdíly mezi regiony. Kolísání cen souvisí dosti úzce s problematikou skladování. Dle Peterové (Peterová, 2000) je to otázka:

- údržnosti kvality výrobku
- změn v kvalitě a ve výši kvantitativních ztrát v různých systémech skladování
- nákladů spojených se skladováním
- kapacity skladů, jejich regionálního rozmístění a jejich vlastnictví (sklady výrobce, skupiny výrobců, zpracovatelů, obchodu.

Aby tržní cena neklesla, zejména u strategicky důležitých komodit, pod hranici ekonomicky únosnou pro většinu výrobců může stát použití k regulaci trhu institutu garantované ceny, kterou jsou povinny nákupní organizace respektovat.

Faktory ovlivňující náklad na ha produkční plochy

Pod pojmem náklad chápeme obecně vynaložení prostředků, zpravidla ve finančním vyjádření. Náklady vznikají nikoliv pořízením, ale použitím těchto prostředků ve sféře výroby nebo oběhu. Tím se liší náklady od výdajů.

Velikost nákladů na ha souvisí především s druhem pěstované plodiny, standardní náročností technologie a možnosti použití úsporných variant. V neposlední řadě je to otázka velikosti očekávaného výnosu, tedy výsledek rozhodnutí o tom, zda výroba je vedena v intenzivním nebo extenzivním režimu. Výše nákladů odvětví může být výrazně ovlivněna i systémem sledování a klíčování nákladů ve směru k jednotlivým odvětvím. (Peterová, 2000)

Náklady lze obecně vymezit jako hodnotu vynaložených majetkových složek (faktorů reprodukce), vyvolanou finálními výkony podniku jako konečnou příčinou. Pro určení výše nákladů je třeba vymezit jako základní činitele (Holínská, 2005):

- množství faktorů reprodukce v jejich hmotném, naturálním vyjádření,
- hodnotovou stránku této spotřeby.

Náklady členíme z několika hledisek (Peterová, 2000). Za základní lze považovat hledisko druhové, rozdělující náklady na

- náklady materiálové
- náklady mzdové
- náklady finanční

Každá z těchto skupin je podle potřeby vnitřně dále členěna.

Z hlediska hodnocení ekonomických výsledků odvětví má nezastupitelné místo členění nákladů podle jejich přičitatelnosti ke kalkulačnímu úseku. Uvedené kritérium rozděluje náklady na náklady přímé a nepřímé. Nepřímé se pak dále dělí na jednicové nepřímé a režijní.

Pro pochopení celé hloubky problematiky nákladů je třeba si uvědomit, že jakýkoli náklad musí být hodnocen a zařazen do struktury vždy s ohledem na všechna výše uvedená kritéria přesto, že přesná specifikace je někdy i dost problematická.

Kalkulací rozumíme metodu výpočtu

- vlastních nákladů nebo
- úplných vlastních nákladů na jednotku výrobku.

Před prováděním praktické kalkulace je třeba vymezit

- kalkulační úsek, tj. druh činností, relativně samostatných odvětví, pro které budou sledovány peněžně i naturálně náklady a výnosy. Sledování obou okruhů je důležité pro rozborovou činnost, neboť jak náklad, tak i výnos vzniká součinem spotřebovaných nebo získaných fyzických jednotek zboží a jejich jednotkové ceny. Rozborem je třeba určit, která z veličin se jakou měrou podílí na pozitivním nebo negativním pohybu celkem.
- Kalkulační jednici, tj. fyzickou jednotku, ve které jsou měřeny a sledovány výnosy odvětví

- Kalkulační metodu, tj. rozhodnout o tom, zda budeme zjišťovat pouze přímé náklady odvětví, tedy vypočítávat příspěvek na úhradu, či budeme k odvětví přiřazovat i náklady nepřímé. Pak musíme určit systém jejich přiřazování, tzn. definovat rozvrhovou základnu. Po přiřazení nákladů pokračujeme výpočtem jednotkových nákladů. Postup je závislý na tom, zda výroba poskytuje pouze jeden finální výrobek (hlavní), či zda se jedná o výrobu sdruženou s více hlavními nebo hlavními a vedlejšími výrobky.

Výpočet a použití příspěvku na úhradu jako kalkulační metody znamená zatížení kalkulačního úseku pouze přímo přičitatelnými, zpravidla variabilními náklady. Tuto metodu je možné používat nikoliv jako alternativu, ale jako doplňkovou, především pro potřebu krátkodobých rozhodnutí, či rychlé kontroly. Kalkulace vlastních resp. úplných vlastních nákladů na jednotku je předchozí metodou nezastupitelná, neboť dlouhodobě musí realizované výkony krýt veškeré náklady, převyšovat je a tím tvořit zisk odvětví. Na druhé straně je třeba si uvědomit, že jakkoli pečlivým rozklíčováním bloků nepřímých nákladů porušujeme více či méně princip příčinnosti nákladů. Kalkulace vlastních nákladů taktéž nezohlední skutečnost, že fixní náklady, které jsou zpravidla značným podílem bloku nepřímých nákladů, vznikají v každém případě nezávisle na tom, zda kapacita zařízení byla či nebyla využita. (Peterová, 2000)

Jako rozvrhová základna nepřímých nákladů může sloužit např.:

- suma přímých mezd, jsou znevýhodněna odvětví náročná na práci
- suma přímých nákladů, znevýhodňuje odvětví materiálově a mzdově náročná
- rozsah výrobní základny (ha v RV, VDJ v ŽV)
- hrubá produkce nebo hrubý obrat odvětví
- tržní produkce odvětví, případně jiné.

Máme-li stanoveny, na základě vnitřního organizačního členění, hlavní

kalkulační úseky, je třeba v rámci nich stanovit účelnou druhovou strukturu nákladů. Tu vyjadřuje v zásadě kalkulační vzorec. Jeho struktura nemusí přesně odrážet strukturu nákladů danou "Výkazem zisku a ztrát". Měla by sledovat především účelovost členění, rozdělovat nebo sdružovat druhy nákladů na ty, které jsou pro úsek charakteristické, z hlediska podílu v nákladech celkem podstatné, mající přibližně stejný charakter vztahu k objemu produkce a lze je spolehlivě určit. Příklad členění kalkulovatelných nákladů v odvětví dle Peterové (Peterová, 2000) je následující:

1. Osivo a sadba, v ŽV alternativně krmiva a steliva. Položka může být vnitřně členěna na vlastní a nakoupená. Její výše je v zásadě daná velikostí výsevku na ha (v ŽV spotřebou krmiva na krmný den) a cenou jednotky osiva (krmiva).
2. Hnojiva, opět je lze dělit na vlastní a nakoupená. Náklad je součinem ceny a aplikovaného množství
3. Spotřeba chemických ochranných prostředků
4. Ostatní přímý materiál, vnitřně bohatě členěný dle potřeby odvětví Položky 1. až 4. obsahují pouze materiálový náklad, nikoliv náklady spojené s aplikací.
5. Odpisy hmotného investičního majetku - zahrnují pouze odpisy jednoúčelových budov, staveb, strojů a zařízení
6. Ostatní přímé náklady prvotní zahrnují faktury za práce a služby poskytnuté jinými hospodářskými subjekty. Je vhodné je vnitřně členit např. podle jednotlivců nebo skupin dodavatelů (energie, plyn, voda. Agrochemické výkony, výkony plemenářských a veterinárních služeb, doprava, opravy atd. dle potřeby úseku). Faktury je třeba důsledně rozdělovat na materiální plnění výkonu (položky 1. až 4) a vlastní provedení práce. Dále je třeba předem rozhodnout, které výkony jsou součástí této položky a které patří do režijních nákladů, což souvisí s vybaveností vlastního provozu příslušnými měřidly nebo jinak propracovaným systémem sledování.
7. Náklady nepřímé druhotné vznikají jako přímo kalkulovatelné náklady

v pomocných úsecích výrob. Odtud se prostřednictvím vypočteného ocenění kalkulační jednice a evidovaného rozsahu výkonu, služby či materiálu převádějí druhotně do odvětví finální výroby. Finanční výkon pomocného úseku se tak stává druhotným nákladem odvětví, do kterých směřoval jejich výkon. Sazba je vykalkulována předem. Rozdílem mezi její výší a skutečnými jednicovými náklady pomocných činností vznikají tzv. kalkulační rozdíly (představují prakticky zisk nebo ztrátu sledovaného úseku na kalkulační jednici). Tyto rozdíly lze na konci roku buď rozpustit (vynulovat), pak mluvíme o kalkulaci s úplnou cenovou úpravou nebo je vykázat jako součást zisku (ztráty) úseku, pak mluvíme o kalkulaci bez cenové úpravy.

8. Náklady nepřímé režijní - místem jejich shromažďování je zpravidla nákladový úsek reprezentující skupinu odvětví (výrobní režie) nebo celý podnik (správní režie). Tyto nákladové úseky nemají své měřitelné výkony, tím se liší od nákladových úseků skupiny 7. Nákladové položky, které jsou součástí režii je třeba předem vymezit a dbát při tom hlediska příčinnosti vzniku nákladu a účelnosti vnitřního členění hospodářských činností. Na konci roku se režie rozpouští na finální kalkulační úseky opět podle předem zvolených rozvrhových základů.

Výsledkem kalkulací je výpočet jednotkových nákladů hlavního výrobku. Z výše uvedeného je patrné, že na jejich velikost má vliv

- rozsah výrobní činnosti na jednotce plochy (intenzita vstupů)
- výsledek výroby (intenzita výstupu)
- systém kalkulace a oceňování meziprojektu.

Kalkulační metody a postupy nejsou závazné. Pro jejich dostatečnou vypovídací schopnost, pro srovnání v čase, v průřezu mezi podniky třeba používat stejnou metodiku a mít přibližně srovnatelné ocenění meziprojektu.

3.1.4 FADN

„Sít' podniků FADN CZ je v podstatě výběrovým souborem podnikatelských subjektů v zemědělství, který má reprezentovat podnikatelské subjekty všech typů, forem a velikostí a současně musí být reprezentativní z hlediska českého zemědělství jako celku, aby bylo možné na základě tohoto souboru utvářet odhady za sektor zemědělství jako celek.“(Výběrové šetření hospodářských výsledků podnikatelských subjektů v zemědělství za rok 2002 v síti testovacích podniků – FADN CZ, 2002)

Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky kompletuje každoročně v síti FADN CZ široké spektrum dat právě za výše uvedeným účelem. Na základě těchto dat a jejich analýz lze posuzovat charakteristiku a vývoj zemědělství v České republice jako celku, vytvářet predikce a dlouhodobé hodnocení. Hodnota závěrů plynoucích z těchto analýz je sice zpochybnitelná – obtížná implementace informačního systému a především nízká úroveň podnikové účetní evidence dle očekávání VÚZE může vést k dílčím nepřesnostem, avšak na druhou stranu data pocházející ze sítě FADN CZ jsou momentálně jedinou takto rozsáhlou databází na našem území. Ačkoliv datová základna neposkytuje stoprocentně spolehlivé údaje, její roli pro hodnocení stavu českého zemědělství je nezpochybnitelné.

Data ze sítě FADN CZ jsou maximálně využívána k celorepublikovým analýzám a predikcím v rámci celého zemědělského odvětví. Zároveň však mohou být velmi zajímavým základem i pro komparaci jednotlivých teritorií v rámci České republiky. Při bližším pohledu na data pocházející z jednotlivých lokalit lze očekávat, že dospějeme k regionálním odchylkám. Tyto mohou být způsobeny jak přírodními podmínkami, historickým postojem k zemědělství v dané oblasti, sociodemografickými ukazateli a řadou dalších faktorů, které lze s větší či menší přesností specifikovat. V praktické části této práce bude tedy z celkového souboru dat vybrána skupina dat charakterizujících region Kladensko. Na jejich základě pak budou získané údaje porovnány s příslušnými daty charakterizující zemědělskou ekonomiku v rámci celé České republiky. (Peterová, 2000)

3.2 Ekonomika výroby a zpracování výrobků rostlinné výroby

3.2.1 Obiloviny

Význam odvětví

Obiloviny, mezi které patří v podmínkách mírného pásma především pšenice, ječmen, žito, oves, tritikale, pohanka a proso, zaujímají v zemědělské výrobě klíčové postavení. Vynikají vysokou upotřebitelností jak k přímé výživě obyvatelstva, tak i pro krmení hospodářských zvířat. Jsou velmi dobře skladovatelné, proto jsou součástí rezerv potravin jak v celosvětovém měřítku, tak i v jednotlivých státech.

K průmyslovému potravinářskému zpracování se používají prakticky všechny druhy, v největším rozsahu potravinářská pšenice, sladovnický ječmen a žito. Vedle běžné výroby mouky jsou surovinou pro široký sortiment cereálních výrobků, pšenice a kukuřice se ve stále větší míře užívají na výrobu škrobu a celé řady jeho derivátů a výrobků z nich (až po biodegradovatelné plasty). V posledním období je stále ve větším rozsahu používáno obilí pro výrobu lihu. Vážné ekonomické úvahy jsou i o jeho mimo potravinářském využití, jako komponentu v pohonných hmotách. Olej z kukuřičných klíčků má široké uplatnění v potravinářství, farmacii i kosmetice.

Jako krmivo se s výjimkou žita užívají všechny běžné druhy obilovin. Ve značném rozsahu se zužitkovávají i vedlejší výrobky mlýnského, sladovnického, pivovarnického a lihovarského průmyslu. (Peterová, 2000)

Půdní a klimatické podmínky

ČR má pro výrobu všech druhů obilovin vcelku příznivé klimatické podmínky, výroba je rozmístěná téměř ve všech výrobních oblastech. Tato skutečnost je příčinou značně rozdílných naturálních i ekonomických 'Výsledků odvětví. Proto má v rozborové činnosti nezastupitelné místo i analýza podle oblastí (kukuřičná, řepařská, bramborářská resp. obilnářská, bramborářsko ovesná a horská resp. pícninářská oblast). Výsledky jsou důležitým zdrojem informací jak pro agronomy, tak i obchod. Vyhraněnější rajonizaci, především s ohledem na kvalitu,

ale i výnosy mají ječmen jarní (sladovnický), pšenice potravinářská a kukuřice. Zastoupení obilovin v osevním postupu zemědělských podniků je proto stabilně vysoké, v průměru ČR se dlouhodobě pohybuje mezi 50 - 55 % z výměry orné půdy. Obdobné postavení mají obiloviny samozřejmě i v produkci a jejich ekonomika proto rozhodujícím způsobem ovlivňuje ekonomické výsledky zemědělských podniků jako celku.

Jestliže obiloviny svoji pozici v osevním postupu dlouhodobě vcelku příliš nemění neplatí to o jejich jednotlivých druzích, ani o dalších, celých skupinách plodin.

Strukturu rostlinné výroby lze sledovat jako zastoupení jednotlivých kultur na zemědělské půdě nebo častěji jako zastoupení plodin, resp, jejich skupin na orné půdě.

Produkce obilovin v ČR

Odvětví svým rozsahem i ekonomickým přínosem pro zemědělské podniky patřilo v minulosti i nyní k nosným částem rostlinné výroby. Měřeno podílem na hrubé zemědělské produkci (dále jen HZP), pak ve stálých zúčtovacích cenách (dále jen SZC) tvoří obiloviny 40,3 % z produkce RV a 18 % z HZP. Podíl na produkci v běžných cenách se nepatrně zvyšuje na 18,1 %.

Vnitřní struktura odvětví je dost diferencovaná podle výrobních oblastí, ale v zásadě lze říci, že obiloviny jsou součástí výrobní struktury každého klasického zemědělského podniku. S rostoucí nadmořskou výškou se zhoršuje možnost jeho využití pro potravinářské účely. (Peterová, 2000)

Faktory ovlivňující ekonomiky výroby obilovin

Na růstu ha výnosu, jeho stabilitě v jednotlivých letech, stejně jako stabilitě kvalitativních ukazatelů produkce se podílí především (Peterová, 2000):

- správná rajonizace výroby, zaměřená na rajonizaci nejen jednotlivých druhů, ale i jejich odrůd a užitkových směrů

- odrůdová skladba nejrozšířenějších druhů je dostatečně široká, po vhodném výběru použitelná ve většině oblastí a výkonností srovnatelná s vyspělými státy. Výnosový potenciál je v rozmezí 8-10 tun a je běžně dosahovaný ve SOZ. Jeho využití v zemědělské praxi je ale v ČR nízké, u některých druhů klesá až pod 50 %, zatím co vyspělé pěstitelské státy ho využívají na 60 až 70 %. Mezi hlavní příčiny patří nedostatky v agrotechnice. Výnosový potenciál žita a ovsa je ve srovnání s pšenicí a ječmenem slabší, ve Státní odrůdové knize je i užší výběr odrůd.
- pěstební technologie jako komplex pěstitelských zásad v průběhu celé vegetace. V našich podmínkách lze tvrdit, že byla teoreticky zvládnuta na velkovýrobní úrovni, jde o její dodržování v praktických podmínkách. K hlavním problémům patří špatné řazení v rámci osevního postupu, neřádně připravený pozemek a špatné podmínky při setí, rostoucí zaplevelenost pozemků, napadení porostů chorobami a škůdci a sklizňové ztráty vzniklé z nejrůznějších důvodů.
- výživa rostlin, která je otázkou jednak výše vlastní dávky hnojiv na ha, její struktury, tj. poměru jednotlivých živin, kvality vlastních průmyslových hnojiv, tj. jejich koncentrace, fyzikální a chemické vlastnosti, povrchová úprava ap.

Všechny tyto faktory působí jak na velikost a kvalitu produkce, tak i na velikost nákladů na výrobu. Je třeba je řídit s ohledem na starou půdní sílu každého stanoviště, vliv předplodiny, momentální stav porostu, průběh počasí a užitkový směr.

Světová produkce obilovin

Zahrnuje pšenici, rýži, ječmen, žito, oves, kukuřici, čirok, proso a jejich směsi. Je stabilizována na úrovni kolem 2 miliard tun s tendencí spíše stagnovat. Spotřeba je řádově na stejné úrovni s tendencí pomalého, ale

soustavného nárůstu. Rozsah světového obchodu z toho činí kolem 14 až 12 % , v průběhu 90. let má soustavně tendenci k pomalému relativnímu poklesu. Co do objemu se na něm nejvíce podílejí pšenice a kukuřice. Také jeho poměr ke spotřebě od roku 1992 nepatrně klesá. Hlavními vlivy jsou zde velikost nabídky (úrody) a solventnost hlavních dovozních ekonomik.

3.2.2 Olejniny

Význam odvětví

Olejniny jsou v současné době skupinou plodin, která má na trhu relativně dobré hospodářské uplatnění. Je to podmíněno především jejich rozšířením v potravinářství, ale i užitím technickým ať již v oblasti produkce technických olejů, mazadel a bionafty nebo v kosmetice, farmacii a dalších speciálních, malotonážních oborech. Vedlejší produkty po zpracování na oleje jsou důležitým zdrojem bílkovin (pokrutiny, extrahované šroty). (Peterová, 2000)

Výběr vhodných lokalit v ČR bude stále důležitější z hlediska kvality produkce, její odrůdové i druhové čistoty, z hlediska zaplevelení i šíření chorob a škůdců při stále rostoucím zastoupení na o.p..

Rozvoj domácí výroby všech druhů olejnatých semen ovlivňuje významně bilanci zahraničního obchodu, snižuje náročné dovozy a má vhodné podmínky pro vývoz.

Pěstovaná výměra se zvyšuje prakticky u všech druhů, převážnou část ploch zaujímá řepka. Dalšími reprezentanty je slunečnice, hořčice, mák, len olejný sója a některé další.

Půdně klimatické podmínky

Jednotlivé druhy mají své specifické požadavky. Řepka u nás pěstovaná je převážně ozimá, má i jarní formu. Daří se jí dobře na hnědozemích, dobře hnojených chlévskou mrvou v polohách s nadmořskou výškou kolem 500 m a s vhodným rozložením srážek během vegetace.

Obdobné podmínky jako řepka má na stanoviště i hořčice, půdy pro ní však mohou být chudší a i řazení do osevního postupu je méně náročné. Nesmí se pěstovat v jednom osevním postupu s řepkou.

Mák vyžaduje pro kvalitní produkci hluboké, humózní půdy s dobrou starou půdní silou. Suché počasí v době sklizně má dobrý vliv na kvalitu semen i makoviny.

U slunečnice a soji je třeba brát v úvahu, že ležíme na severním okraji pásma, ve kterém je ještě lze efektivně pěstovat, neboť jde o teplomilné rostliny. Rajonizace je tedy u nich významným intenzifikačním faktorem. U slunečnice dokonce do té míry, že doba slunečního záření má vliv na spektrum masných kyselin obsažených v nažkách

Výroba olejnin v ČR

Výrobu olejnin ovlivňuje velmi významně již přes 20 let úspěšně fungující Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin, jehož členy jsou všichni významní účastníci vertikály. Má důležitou roli při rozpracovávání celé Výrobní technologie jednotlivých druhů a u svých členů důsledně kontroluje její dodržování. V období rozvoje tržních vztahů působil účinně na spolupráci jednotlivých článků vertikály v oblasti dohod o minimálních cenách suroviny, rozsahu produkce i o jejím zálohování v průběhu výroby. Řepka se tak stala vysoce efektivní plodinou bramborářských a podhorských oblastí. Ve značné míře je, díky efektivnosti i při nižším výnosu, zastoupena proto i v oblastech pro její pěstování méně vhodných. Plodinový systém vedl k dosažení pěstitelských výsledků srovnatelných se zeměmi EU. Pěstitelská kázeň v systému přispěla u jeho členů i ke značné stabilitě výše i kvality produkce. Podíl olejnin na orné půdě soustavně stoupá. (Peterová, 2000)

Faktory ovlivňující ekonomiku výroby řepky

Řepka genetický potenciál u nás pěstovaných odrůd, včetně domácího šlechtění se pohybuje kolem 8 tun z ha, je možné ho využít v provozních

podmínkách až na 60 %. V rámci odrůd je třeba využívat hybridů. odrůdy, dávat přednost pěstování výhradně OO typů, které mají výrazně lepší využití v potravinářství i ve využití vedlejších produktů pro krmení a jsou rozhodující pro rozvoj oleochemie. Dle potřeby tukového průmyslu je ale třeba pěstovat i odrůdy typu EO, tj. s obsahem kyseliny erukové na 50 % pro technické účely.

Tukový průmysl přistupuje na zpeněžování podle obsahu oleje, jeho hodnoty kolísají mezi 42-46%, je třeba dále šlechtit na zvyšování olejnatosti. Kromě toho poloprovazní pokusy dokazují vyšší výnosy i olejnatost ve vlhčích a chladnějších lokalitách. To potvrzuje význam řádná rajonizace výroby, neboť největší stabilita výnosů, u olejin tak žádoucí je v oblastech s nm.v. kolem 500 m.

Je třeba zlepšit výživu' obecně, řepka je plodina vyžadující animální hnojení a 50 kg dusíku na každou tunu výnosu semene. V oblasti mikroprvků je kritickým dostatek síry.

Při chemické ochraně proti škůdcům je třeba respektovat v zájmu nákladovosti výroby prahovou škodlivost. Jako významný faktor úspory nákladů se zde projevuje velikost výměry pozemku. Používání regulátorů růstu stimuluje na podzim kvalitní zakořenění a lepší přezimování, na jaře pak jednotnější kvetení a menší poléhavost porostu. Obojí se odměňuje vyšším výnosem.

Předsklizňové ošetření přípravky, které vytváří na šešulích (stejně jako na lusku hrachu) polopropustný film, umožňující výpar vody z rostlin, ale ne pronikání vlhkosti z deště a rosy do šešulí je dalším agrotechnickým opatřením stability a růstu výnosu. Také okamžitá posklizňová úprava semen vede k dosažení potřebné potravinářské kvality.

Hranice ekonomické efektivity se stále více přibližuje výnosu s úrovní nad 3 tuny z ha a s poklesem ceny bude růst. Jeho dosažení může značně ovlivnit nepříznivé počasí v době dozrávání a sklizně. Existuje řada možností, jak zmenšit či zabránit výdrolu semen a nepoškodit výsledek pěstitelského úsilí v poslední části technologie. (Peterová, 2000)

4. Vlastní rozbor

4.1 Srovnání za rok 2002

Graf č.1: udává průměrné náklady, tržby a zisk v celé ČR za rok 2002, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.1 až č.3, které jsou uvedeny v příloze.

Graf č.2: udává průměrné náklady, tržby a zisk ve vybraných podnicích za rok 2002, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.15 až č.17, které jsou uvedeny v příloze.

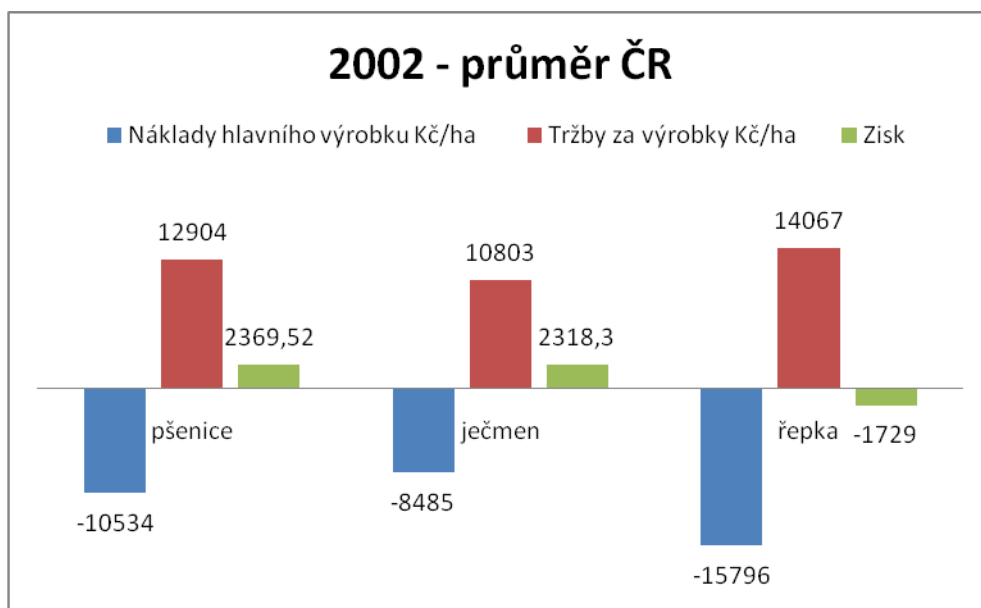
Z grafů vyplývá, že náklady na pěstování pšenice a ječmene, byly tento rok srovnatelné. U řepky je rozdíl v nákladech na ha 4473Kč/ha, přičemž výběrovým podnikům se oproti podnikům ze základního souboru, tuto částku povedlo ušetřit. Hlavní část ušetřené částky, 1467Kč/ha tvoří náklady na postřiky, jedním z možných vysvětlení je, že se výběrovým podnikům povedlo díky lepšímu rozložení osevních postupů zabránit šíření škůdců.

Na první pohled je patrné, že velikost tržeb z ha se mezi výběrovými a průměrnými podniky liší. U pšenice a ječmene na tom má hlavní podíl velikost prodaného množství z ha. Rozdíl mezi základním souborem a výběrovým činí u pšenice 0,67t, při ceně 2900Kč/t je tento rozdíl 1943Kč/ha. U ječmene je rozdíl v prodaném množství t/ha ještě vyšší, konkrétně 1,12t. Tento rozdíl může zapříčinit například to, že zemědělci z výběrového souboru nezkrmují v takové míře pšenici a ječmen.

V celorepublikovém průměru se v roce 2002 nevyplatilo pěstovat řepku, u které tržby ani nevyrovnaly náklady. Naopak obilniny nám generovaly téměř stejný zisk 2,3tis./ha.

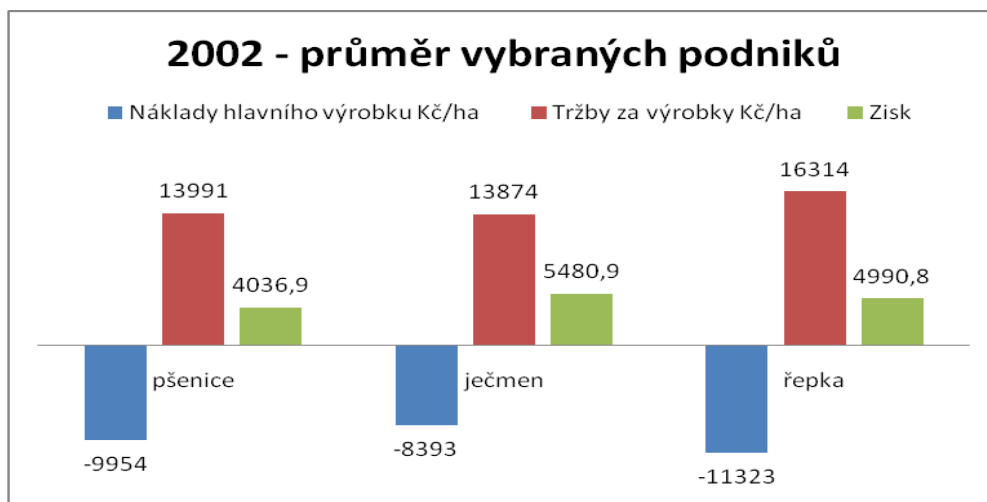
Ve výběrovém souboru byly všechny plodiny ziskové a ve všech případech dosahovaly vyššího zisku, který byl u obilovin zapříčiněn vyšším prodejem a u řepky úsporou nákladů.

Graf č.1

Zdroj: VUZE, 2002

Graf č.2

Zdroj: vlastní výpočty

4.2 Srovnání za rok 2003

Graf č.3: udává průměrné náklady, tržby a zisk v celé ČR za rok 2003, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.4 až č.6, které jsou uvedeny v příloze.

Graf č.4: udává průměrné náklady, tržby a zisk ve vybraných podnicích za rok

2003, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.18 až č.20, které jsou uvedeny v příloze.

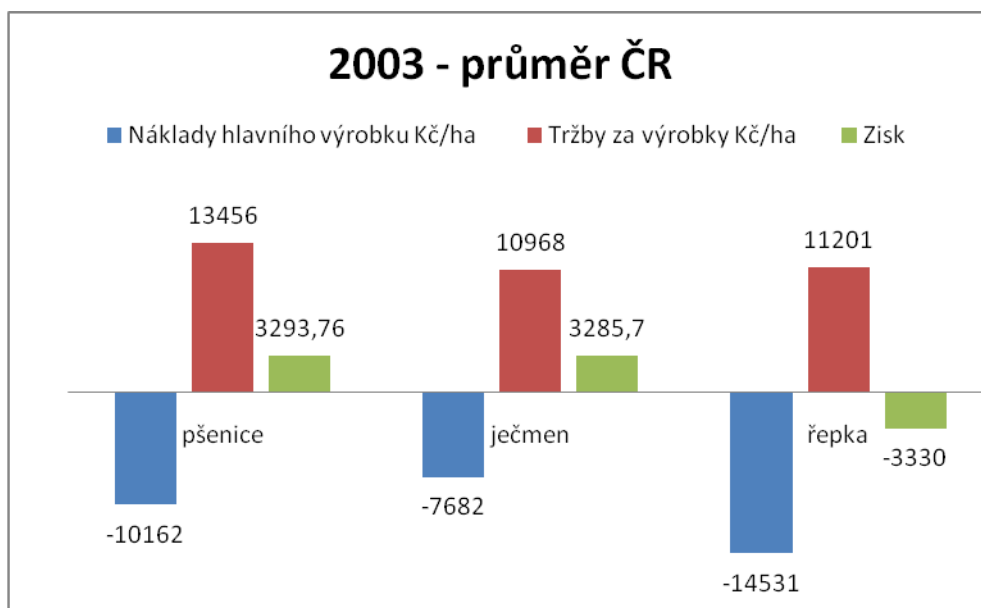
V roce 2003 se opět velikost nákladů vynaložených na obiloviny v absolutní výši téměř neliší. U řepky došlo k nepatrnému snížení rozdílu velikosti nákladů mezi celorepublikovým průměrem a průměrem výběrovým. Stále zůstává nejnákladnější položkou cena prostředků ochrany rostlin, v celorepublikovém průměru jsou vyšší i náklady na mzdy.

Vyšší tržby obilovin u výběrového souboru jsou dány tím, že výběrové podniky realizovaly vyšší tržby a zároveň se jim povedlo prodat část produkce z předcházejícího roku. Tržby u řepky jsou přibližně stejné, i když výběrové podniky měly vyšší výnosy z hektaru, ale nepovedlo se jim dosáhnout tak vysoké výkupní ceny.

V celém sledovaném souboru byla řepka tento rok ztrátová, hlavní podíl na tom měl nezvykle nízký hektarový výnos.

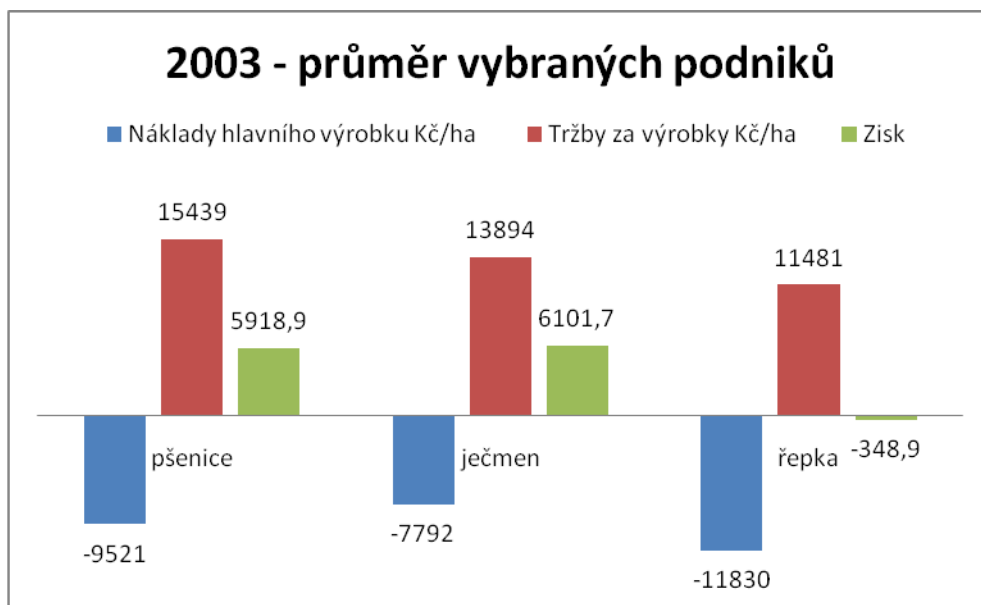
Graf č.3

Zdroj: VUZE, 2003

Graf č.4

Zdroj: vlastní výpočty

4.3 Srovnání za rok 2004

Graf č.5: udává průměrné náklady, tržby a zisk v celé ČR za rok 2004, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.7 až č.9, které jsou uvedeny v příloze.

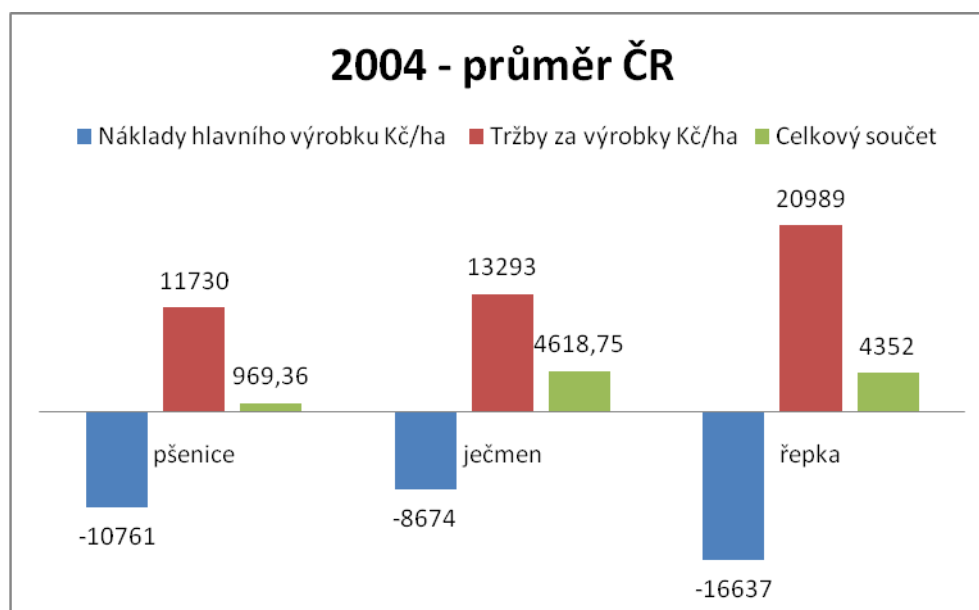
Graf č.6: udává průměrné náklady, tržby a zisk ve vybraných podnicích za rok 2004, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.21 až č.23, které jsou uvedeny v příloze.

Náklady roku 2004 zaznamenaly pouze nepatrný nárůst, u řepky tento nárůst byl způsoben vyššími náklady na nakupovaná hnojiva.

Příjmy roku 2004 jsou nejvyšší z celé časové řady, hlavní měrou se na tom podílí nadprůměrný hektarový výnos. Realizační cena z tohoto důvodu mírně klesla. Pro podniky byl tento rok nadprůměrně přínosný i díky tomu, že se začaly přidělovat dotace na plochu. V součtu přímých plateb 1477Kč/ha top-up a 1833saps činí celková dotace 3310Kč/ha. Tuto částku obdržely podniky ze základního i výběrového souboru.

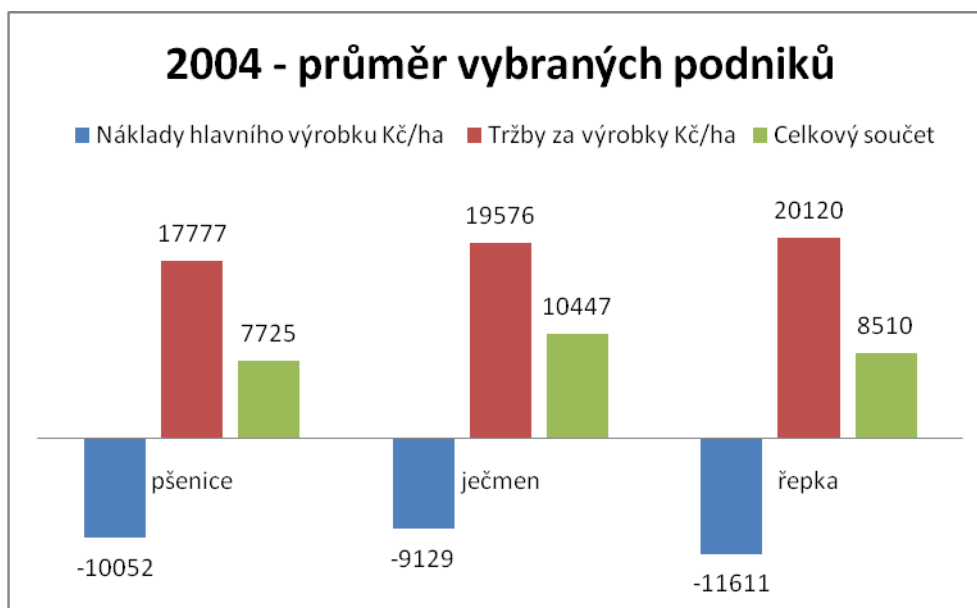
Zvýšené tržby a téměř nezměněné náklady tento rok přinesly podnikům vyšší zisky.

Graf č.5

Zdroj: VUZE, 2004

Graf č.6

Zdroj: vlastní výpočty

4.4 Srovnání za rok 2005

Graf č.7: udává průměrné náklady, tržby a zisk v celé ČR za rok 2005, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.10 až č.12, které jsou uvedeny v příloze.

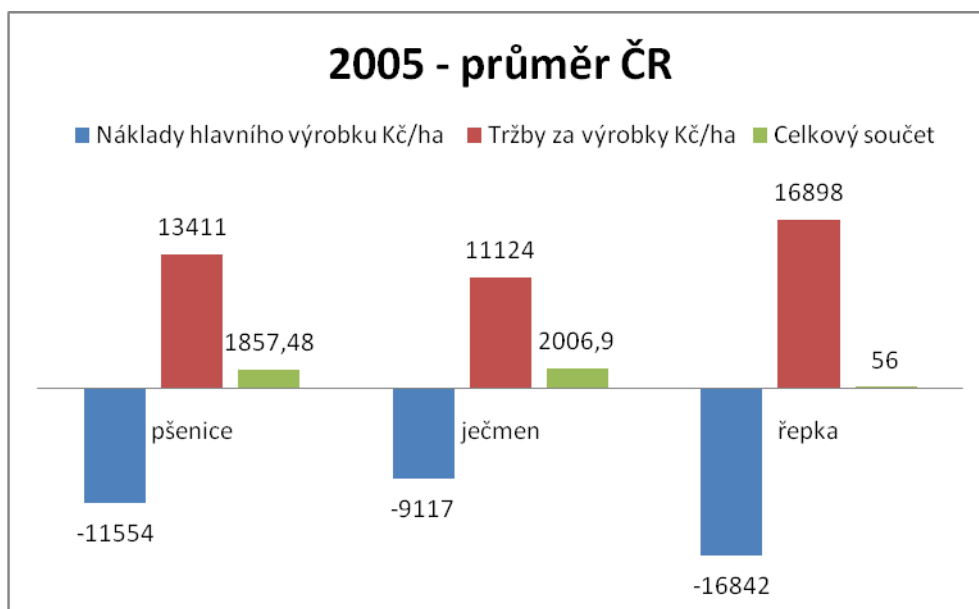
Graf č.8: udává průměrné náklady, tržby a zisk ve vybraných podnicích za rok 2005, zdrojem dat pro tento graf jsou tabulky č.24 až č.26, které jsou uvedeny v příloze.

Náklady výběrových podniků jsou nižší díky tomu, že výběrové podniky nevykládaly tak velké prostředky na mzdy za režijní činnost a zároveň ostatní náklady zůstaly srovnatelné.

Tržby obou souborů jsou téměř stejné. V celkovém průměru stoupl poměr ve vyprodukované a prodané produkci. Tento fakt se dá vysvětlit tím, že ubylo podniků zkrmujiících tyto komodity.

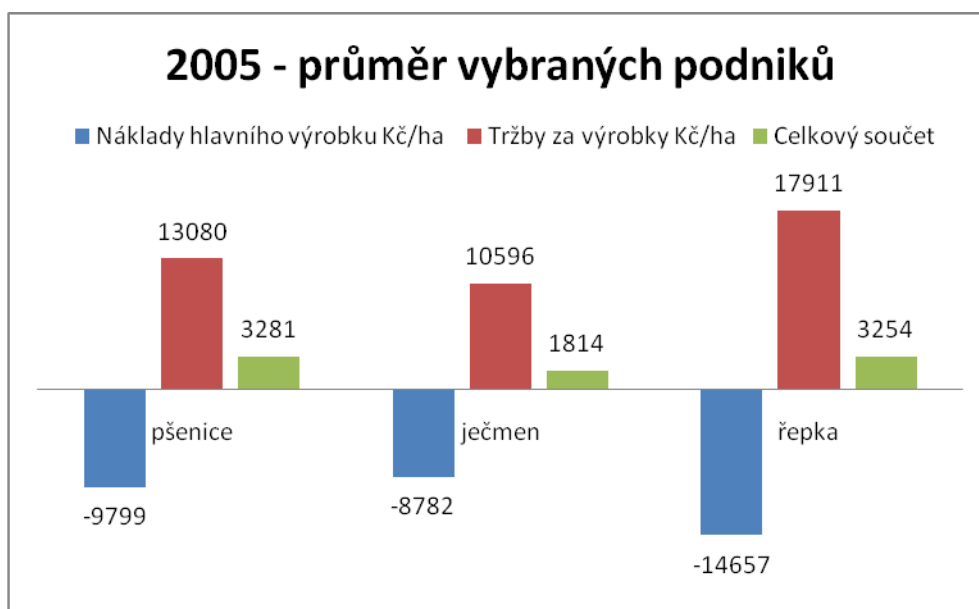
Zisk je u obilovin srovnatelný, nižší zisk u řepky je odůvodnitelný nižší realizační cenou.

Graf č.7

Zdroj: VUZE, 2005

Graf č.8

Zdroj: vlastní výpočty

5. Závěr

Snahou všech podniků je vytvořit co nejvyšší kladný hospodářský výsledek. Ten v oblasti zemědělství vzniká efektivní spolupůsobením výrobních faktorů kapitálu, práce a půdy. Podnik se musí rozhodnout, jaké produkty uvede na trh a zároveň jaké množství výrobních faktorů pořídí v daných cenách. Všechna rozhodování jsou spojena s rizikem, zda bude vybrána optimální varianta a jak se projeví faktor času. Dalším výrazným faktorem v zemědělské výrobě je vliv přírodně klimatických podmínek a počasí. Správnost rozhodnutí může ovlivnit znalost struktury nákladů a výnosů z minulých let.

V této práci je shrnuta a porovnána ekonomika pěstování tří nejdůležitějších komodit v rostlinné výrobě u podniků s daňovou evidencí za roky 2002 až 2005. V práci se ukázalo, že výběrový soubor, který prodával za srovnatelné ceny, dosahoval díky lépe investovaným prostředkům vyšších hektarových výnosů a, tak v průběhu všech let dosahoval lepšího hospodářského výsledku.

V celé časové řadě šetření je zlomový rok 2004, v tomto roce byly poprvé vypláceny přímé platby na plochu, což se ihned projevilo zvýšením zisku na hektar. Díky vysoké produkci byl tento rok pro podniky nejziskovější.

Závěrem bych chtěl uvést, že ve vybraném regionu docházelo k efektivnějšímu vynakládání prostředků a tím podniky dosahovaly lepšího hospodářského výsledku. Svůj podíl na tom jistě měla i lepší rajonizace v uvedeném regionu.

6. Seznam literatury

HOLÍNSKÁ, Eva. Náklady – základní veličina finančního řízení. *5. mezinárodní konference Finanční řízení podniků a finančních institucí* [online]. 2005 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <http://www.ekf.vsb.cz/shared/uploadedfiles/cul33/Holinska_Eva.pdf>.

Konference k politice kvality zemědělských produktů a potravin. *Tiskové materiály* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <http://www.crestcom.cz/tiskove_stredisko/files/113/presskit_Tiskova_konference_final_Crest.doc>.

KŘEN, Jan. Inovační tendence v obilnářství. *Odborné konference* [online]. 1995 [cit. 2009-04-20].

PETROVÁ, Jarmila. *Ekonomika výroby a zpracování zemědělských produktů*. 2. přeprac. vyd. Praha : PEF ČZU v Praze, 2000. 240 s. ISBN 80-213-0618-1.

VALDER, Antonín, VODIČKOVÁ, Martina, RYSKA, Jaromír. VLIV CENY PŮDY NA KONKURENCESCHOPNOST ČESKÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ. In *Odborné konference*. [s.l.] : [s.n.], 1999. s. 2.

Výběrové šetření hospodářských výsledků podnikatelských subjektů v zemědělství za rok 2002 v síti testovacích podniků – FADN CZ. [s.l.] : [s.n.], 2002. 175 s. ISBN 80-86671-09-7.

7. Přílohy

tabulka č.1

Pšenice - průměr ČR 2002			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1308	Hektarový výnos t/ha	4,94
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	202	Tržby za výrobky Kč/ha	12904
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2424	Prodané množství t/ha	4,33
Hnojiva - vlastní Kč/ha	157	Průměrná realizační cena Kč/t	2981
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2225		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	184		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1251		
Placené mzdy (Kč/ha)	381		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2255		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2637		
Správní režie Kč/ha	811		
Náklady celkem Kč/ha	11971		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	10534		
Výrobní náklady Kč/t	2132		

Zdroj: VUZE, 2002

tabulka č.2

Ječmen - průměr ČR 2002			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1513	Hektarový výnos t/ha	2,92
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	148	Tržby za výrobky Kč/ha	10803
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1407	Prodané množství t/ha	3698
Hnojiva - vlastní Kč/ha	135	Průměrná realizační cena Kč/t	210
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1485		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	130		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1021		
Placené mzdy (Kč/ha)	389		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2142		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2531		
Správní režie Kč/ha	720		
Náklady celkem Kč/ha	9982		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	8484,7		
Výrobní náklady Kč/t	2153,5		

Zdroj: VUZE, 2002

tabulka č.3

Řepka - průměr ČR 2002			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	651	Hektarový výnos t/ha	2,38
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	29	Tržby za výrobky Kč/ha	14067
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	3783	Prodané množství t/ha	2,38
Hnojiva - vlastní Kč/ha	295	Průměrná realizační cena Kč/t	5907
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	4082		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	140		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1987		
Placené mzdy (Kč/ha)	308		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2509		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2817		
Správní režie Kč/ha	883		
Náklady celkem Kč/ha	15796		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	15796		
Výrobní náklady Kč/t	6637		

Zdroj: VUZE, 2002

tabulka č.4

Pšenice - průměr ČR 2003			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1580	Hektarový výnos t/ha	4,29
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	229	Tržby za výrobky Kč/ha	13456
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2091	Prodané množství t/ha	4,1
Hnojiva - vlastní Kč/ha	274	Průměrná realizační cena Kč/t	3285
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2015		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	119		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1355		
Placené mzdy (Kč/ha)	392		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2143		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2535		
Správní režie Kč/ha	479		
Náklady celkem Kč/ha	11548		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	10162		
Výrobní náklady Kč/t	2368,8		

Zdroj: VUZE, 2003

tabulka č.5

Ječmen - průměr ČR 2003			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1548	Hektarový výnos t/ha	4,16
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	137	Tržby za výrobky Kč/ha	10968
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1034	Prodané množství t/ha	3,07
Hnojiva - vlastní Kč/ha	158	Průměrná realizační cena Kč/t	3570
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1439		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	59		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1258		
Placené mzdy (Kč/ha)	307		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1856		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2162		
Správní režie Kč/ha	400		
Náklady celkem Kč/ha	9038		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	7682,3		
Výrobní náklady Kč/t	1846,7		

Zdroj: VUZE, 2003

tabulka č.6

Řepka - průměr ČR 2003			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	889	Hektarový výnos t/ha	1,61
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	31	Tržby za výrobky Kč/ha	11201
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2996	Prodané množství t/ha	1,56
Hnojiva - vlastní Kč/ha	443	Průměrná realizační cena Kč/t	7167
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	3779		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	77		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1977		
Placené mzdy (Kč/ha)	305		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2268		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2573		
Správní režie Kč/ha	497		
Náklady celkem Kč/ha	14531		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	14531		
Výrobní náklady Kč/t	9025,5		

Zdroj: VUZE, 2003

tabulka č.7

Pšenice - průměr ČR 2004			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1148	Hektarový výnos t/ha	6
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	254	Tržby za výrobky Kč/ha	11730
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2256	Prodané množství t/ha	3,74
Hnojiva - vlastní Kč/ha	170	Průměrná realizační cena Kč/t	3135
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2190		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	213		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1324		
Placené mzdy (Kč/ha)	369		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2461		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2830		
Správní režie Kč/ha	524		
Náklady celkem Kč/ha	12228		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	10761		
Výrobní náklady Kč/t	1793		

Zdroj: VUZE, 2004

tabulka č.8

Ječmen - průměr ČR 2004			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1348	Hektarový výnos t/ha	5,18
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	181	Tržby za výrobky Kč/ha	13293
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1293	Prodané množství t/ha	3,76
Hnojiva - vlastní Kč/ha	141	Průměrná realizační cena Kč/t	3538
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1550		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	125		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1182		
Placené mzdy (Kč/ha)	320		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2336		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2656		
Správní režie Kč/ha	486		
Náklady celkem Kč/ha	10205		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	8674		
Výrobní náklady Kč/t	1675		

Zdroj: VUZE, 2004

tabulka č.9

Řepka - průměr ČR 2004			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	986	Hektarový výnos t/ha	3,56
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	39	Tržby za výrobky Kč/ha	20989
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	3047	Prodané množství t/ha	3,33
Hnojiva - vlastní Kč/ha	325	Průměrná realizační cena Kč/t	6296
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	4374		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	227		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	2123		
Placené mzdy (Kč/ha)	311		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2853		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	3165		
Správní režie Kč/ha	741		
Náklady celkem Kč/ha	16637		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	16637		
Výrobní náklady Kč/t	4673		

Zdroj: VUZE, 2004

tabulka č.10

Pšenice - průměr ČR 2005			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1360	Hektarový výnos t/ha	5,39
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	199	Tržby za výrobky Kč/ha	13411
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2674	Prodané množství t/ha	5,34
Hnojiva - vlastní Kč/ha	222	Průměrná realizační cena Kč/t	2512
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2248		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	258		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1584		
Placené mzdy (Kč/ha)	337		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2312		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2649		
Správní režie Kč/ha	583		
Náklady celkem Kč/ha	13129		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	11554		
Výrobní náklady Kč/t	2143,5		

Zdroj: VUZE, 2005

tabulka č.11

Ječmen - průměr ČR 2005			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1331	Hektarový výnos t/ha	4,46
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	147	Tržby za výrobky Kč/ha	11124
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1616	Prodané množství t/ha	3,83
Hnojiva - vlastní Kč/ha	177	Průměrná realizační cena Kč/t	2908
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1764		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	153		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1428		
Placené mzdy (Kč/ha)	269		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2135		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2403		
Správní režie Kč/ha	509		
Náklady celkem Kč/ha	10726		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	9117		
Výrobní náklady Kč/t	2044		

Zdroj: VUZE, 2005

tabulka č.12

Řepka - průměr ČR 2005			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1153	Hektarový výnos t/ha	2,93
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	29	Tržby za výrobky Kč/ha	16898
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	3669	Prodané množství t/ha	2,98
Hnojiva - vlastní Kč/ha	418	Průměrná realizační cena Kč/t	5674
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	4119		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	203		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	2118		
Placené mzdy (Kč/ha)	289		
pomocných činností a režijní Kč/ha	2477		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2766		
Správní režie Kč/ha	658		
Náklady celkem Kč/ha	16842		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	16842		
Výrobní náklady Kč/t	5748,1		

Zdroj: VUZE, 2005

Tabulka č.13

	pšenice ozimá					ječmen jarní					řepka				
	2002	2003	2004	2005		2002	2003	2004	2005		2002	2003	2004	2005	
Osiva (sadbá) - nakupovaná Kč/ha	1308	1580	1148	1360		1513	1548	1348	1331		651	889	986	1153	
Osiva (sadbá) - vlastní Kč/ha	202	229	254	199		148	137	181	147		29	31	39	29	
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2424	2091	2256	2674		1407	1034	1293	1616		3783	2996	3047	3669	
Hnojiva - vlastní Kč/ha	157	274	170	222		135	158	141	177		295	443	325	418	
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2225	2015	2190	2248		1485	1439	1550	1764		4082	3779	4374	4119	
Ostatní přímý materiál Kč/ha	184	119	213	258		130	59	125	153		140	77	227	203	
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1251	1355	1324	1584		1021	1258	1182	1428		1987	1977	2123	2118	
Placené mzdy (Kč/ha)	381	392	369	337		389	307	320	269		308	305	311	289	
pomocných činností a režijní Kč/ha	2255	2143	2461	2312		2142	1856	2336	2135		2509	2268	2853	2477	
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2637	2535	2830	2649		2531	2162	2656	2403		2817	2573	3165	2766	
Správní režie Kč/ha	811	479	524	583		720	400	486	509		883	497	741	658	
Náklady celkem Kč/ha	11971	11548	12228	13129		9982	9038	10205	10726		15796	14531	16637	16842	
Podíl hlavního výrobu %	88	88	88	88		85	85	85	85		100	100	100	100	
Náklady hlavního výrobu Kč/ha	10534	10162	10761	11554		8485	7682	8674	9117		15796	14531	16637	16842	
Hektarový výnos t/ha	4,94	4,29	6	5,39		3,94	4,16	5,18	4,46		2,38	1,61	3,56	2,93	
Výrobové náklady Kč/t	2132	2369	1793	2144		2153	1847	1675	2044		6637	9025	4673	5748	
Tržby za výrobky Kč/ha	12904	13456	11730	13411		10803	10968	13293	11124		14067	11201	20989	16898	
Prodané množství t/ha	4,33	4,1	3,74	5,34		2,92	3,07	3,76	3,83		2,38	1,56	3,33	2,98	
Průměrná realizační cena Kč/t	2981	3285	3135	2512		3698	3570	3538	2908		5907	7167	6296	5674	
Počet podniků počet	255	243	217	236		210	205	175	193		217	175	166	196	

	pšenice ozimá					ječmen jarní					řepka				
	2002	2003	2004	2005		2002	2003	2004	2005		2002	2003	2004	2005	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1578	1463	1374	1569		1812	1352	1435	1591		438	816	703	1000	
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	96	128	237	0		0	145	147	0		0	0	0	0	
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2415	2380	2276	2117		1288	1480	1655	1146		2985	3264	3345	3740	
Hnojiva - vlastní Kč/ha	736	668	375	417		758	394	589	608		577	182	158	545	
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1877	2102	2121	1866		1527	1767	1882	1683		2615	3264	2891	3595	
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0	0	6	0		0	0	0	0		0	0	0	0	
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1596	1569	1840	1901		1401	1459	1792	1954		1900	1801	1773	2036	
Placené mzdy (Kč/ha)	826	1011	1147	798		731	812	897	670		777	1144	861	1093	
pomocných činností a režijní Kč/ha	1280	1053	1159	1120		1450	1314	1455	1332		1123	915	992	1301	
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2106	2064	2306	1918		2180	2126	2353	2002		1900	2059	1854	2393	
Správní režie Kč/ha	908	445	887	1348		908	445	887	1348		908	445	887	1348	
Náklady celkem Kč/ha	11311	10819	11422	11136		9875	9167	10740	10332		11323	11830	11611	14657	
Podíl hlavního výrobu %	88	88	88	88		85	85	85	85		100	100	100	100	
Náklady hlavního výrobu Kč/ha	9954	9521	10052	9799		8393	7792	9129	8782		11323	11830	11611	14657	
Hektarový výnos t/ha	5	4	7	5		4	4	6	5		3	2	3	3	
Výrobové náklady Kč/t	1960	2158	1517	1851		2002	1909	1615	1913		4404	6184	3411	4575	
Tržby za výrobky Kč/ha	13991	15439	17777	13080		13874	13894	19576	10596		16314	11481	20120	17911	
Prodané množství t/ha	5	5	6	5		4	3	6	4		3	2	3	3	
Průměrná realizační cena Kč/t	2824	3472	2761	2630		3300	3837	3372	2795		6351	6875	5945	5584	
Počet podniků počet	10	10	10	9		10	10	10	10		9	7	7	8	

tabulka č.15

Pšenice - průměr vybraných podniků 2002			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1578	Hektarový výnos t/ha	5,1
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	96	Tržby za výrobky Kč/ha	13991
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2415	Prodané množství t/ha	5,0
Hnojiva - vlastní Kč/ha	736	Průměrná realizační cena Kč/t	2824
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1877		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1596		
Placené mzdy (Kč/ha)	826		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1280		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2106		
Správní režie Kč/ha	908		
Náklady celkem Kč/ha	11311		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	9954		
Výrobní náklady Kč/t	1960		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.16

Ječmen - průměr vybraných podniků 2002			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1812	Hektarový výnos t/ha	4,2
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	0	Tržby za výrobky Kč/ha	13874
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1288	Prodané množství t/ha	4,0
Hnojiva - vlastní Kč/ha	758	Průměrná realizační cena Kč/t	3300
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1527		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1401		
Placené mzdy (Kč/ha)	731		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1450		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2180		
Správní režie Kč/ha	908		
Náklady celkem Kč/ha	9875		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	8393		
Výrobní náklady Kč/t	2002		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.17

Řepka - průměr vybraných podniků 2002			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	438	Hektarový výnos t/ha	2,6
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	0	Tržby za výrobky Kč/ha	16314
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2985	Prodané množství t/ha	2,5
Hnojiva - vlastní Kč/ha	577	Průměrná realizační cena Kč/t	6351
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2615		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1900		
Placené mzdy (Kč/ha)	777		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1123		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	1900		
Správní režie Kč/ha	908		
Náklady celkem Kč/ha	11323		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	11323		
Výrobní náklady Kč/t	4404		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.18

Pšenice - průměr vybraných podniků 2003			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1463	Hektarový výnos t/ha	4,4
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	128	Tržby za výrobky Kč/ha	15439
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2380	Prodané množství t/ha	5,0
Hnojiva - vlastní Kč/ha	668	Průměrná realizační cena Kč/t	3472
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2102		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1569		
Placené mzdy (Kč/ha)	1011		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1053		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2064		
Správní režie Kč/ha	445		
Náklady celkem Kč/ha	10819		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	9521		
Výrobní náklady Kč/t	2158		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.19

Ječmen - průměr vybraných podniků 2003			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1352	Hektarový výnos t/ha	4,1
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	145	Tržby za výrobky Kč/ha	13894
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1480	Prodané množství t/ha	3,5
Hnojiva - vlastní Kč/ha	394	Průměrná realizační cena Kč/t	3837
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1767		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1459		
Placené mzdy (Kč/ha)	812		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1314		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2126		
Správní režie Kč/ha	445		
Náklady celkem Kč/ha	9167		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	7792		
Výrobní náklady Kč/t	1909		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.20

Řepka - průměr vybraných podniků 2003			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	816	Hektarový výnos t/ha	1,9
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	0	Tržby za výrobky Kč/ha	11481
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	3264	Prodané množství t/ha	1,8
Hnojiva - vlastní Kč/ha	182	Průměrná realizační cena Kč/t	6875
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	3264		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1801		
Placené mzdy (Kč/ha)	1144		
pomocných činností a režijní Kč/ha	915		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2059		
Správní režie Kč/ha	445		
Náklady celkem Kč/ha	11830		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	11830		
Výrobní náklady Kč/t	6184		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.21

Pšenice - průměr vybraných podniků 2004			
Nákladové ukazatele	Výrobní náklady Kč/t		
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1374	Hektarový výnos t/ha	6,6
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	237	Tržby za výrobky Kč/ha	17777
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2276	Prodané množství t/ha	6,0
Hnojiva - vlastní Kč/ha	375	Průměrná realizační cena Kč/t	2761
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2121		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	6		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1840		
Placené mzdy (Kč/ha)	1147		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1159		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2306		
Správní režie Kč/ha	887		
Náklady celkem Kč/ha	11422		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	10052		
Výrobní náklady Kč/t	1517		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.22

Ječmen - průměr vybraných podniků 2004			
Nákladové ukazatele	Výrobní náklady Kč/t		
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1435	Hektarový výnos t/ha	5,7
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	147	Tržby za výrobky Kč/ha	19576
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1655	Prodané množství t/ha	6,2
Hnojiva - vlastní Kč/ha	589	Průměrná realizační cena Kč/t	3372
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1882		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1792		
Placené mzdy (Kč/ha)	897		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1455		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2353		
Správní režie Kč/ha	887		
Náklady celkem Kč/ha	10740		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	9129		
Výrobní náklady Kč/t	1615		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.23

Řepka - průměr vybraných podniků 2004			
Nákladové ukazatele	Výrobní náklady Kč/t		
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	703	Hektarový výnos t/ha	3,4
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	0	Tržby za výrobky Kč/ha	20120
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	3345	Prodané množství t/ha	3,4
Hnojiva - vlastní Kč/ha	158	Průměrná realizační cena Kč/t	5945
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	2891		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1773		
Placené mzdy (Kč/ha)	861		
pomocných činností a režijní Kč/ha	992		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	1854		
Správní režie Kč/ha	887		
Náklady celkem Kč/ha	11611		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	11611		
Výrobní náklady Kč/t	3411		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.24

Pšenice - průměr vybraných podniků 2005			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1569	Hektarový výnos t/ha	5,3
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	0	Tržby za výrobky Kč/ha	13080
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	2117	Prodané množství t/ha	5,1
Hnojiva - vlastní Kč/ha	417	Průměrná realizační cena Kč/t	2630
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1866		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1901		
Placené mzdy (Kč/ha)	798		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1120		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	1918		
Správní režie Kč/ha	1348		
Náklady celkem Kč/ha	11136		
Podíl hlavního výrobku %	88		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	9799		
Výrobní náklady Kč/t	1851		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.25

Ječmen - průměr vybraných podniků 2005			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1591	Hektarový výnos t/ha	4,6
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	0	Tržby za výrobky Kč/ha	10596
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	1146	Prodané množství t/ha	3,8
Hnojiva - vlastní Kč/ha	608	Průměrná realizační cena Kč/t	2795
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	1683		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	1954		
Placené mzdy (Kč/ha)	670		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1332		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2002		
Správní režie Kč/ha	1348		
Náklady celkem Kč/ha	10332		
Podíl hlavního výrobku %	85		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	8782		
Výrobní náklady Kč/t	1913		

Zdroj: vlastní výpočet

tabulka č.26

Řepka - průměr vybraných podniků 2005			
Nákladové ukazatele		Výrobní náklady Kč/t	
Osiva (sadba) - nakupovaná Kč/ha	1000	Hektarový výnos t/ha	3,2
Osiva (sadba) - vlastní Kč/ha	0	Tržby za výrobky Kč/ha	17911
Hnojiva - nakupovaná Kč/ha	3740	Prodané množství t/ha	3,2
Hnojiva - vlastní Kč/ha	545	Průměrná realizační cena Kč/t	5584
Prostředky ochrany rostlin Kč/ha	3595		
Ostatní přímý materiál Kč/ha	0		
Ostatní přímé náklady a služby Kč/ha	2036		
Placené mzdy (Kč/ha)	1093		
pomocných činností a režijní Kč/ha	1301		
Mzdové a osobní náklady celkem Kč/ha	2393		
Správní režie Kč/ha	1348		
Náklady celkem Kč/ha	14657		
Podíl hlavního výrobku %	100		
Náklady hlavního výrobku Kč/ha	14657		
Výrobní náklady Kč/t	4575		

Zdroj: vlastní výpočet